

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

LAULETTAVAA ÄIDIN ÄÄNELLE

Sovitusten laatiminen Äidin Ääni -naiskuorolle

TE - Tuuli Alahuhtala

KIJÄ:

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Musiiikin koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Tuuli Alahuhtala	
Työn nimi Laulettavaa Äidin Äänelle. Sovitusten laatiminen Äidin Ääni –naiskuorolle.	
Päiväys 10.10.2017	Sivumäärä/Liitteet 29/3
Ohjaaja(t) Risto Toppola	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Äidin Ääni ry	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aiheena on kuorosovitusten laatiminen Äidin Ääni -naiskuorolle. Sovitukset esitettiin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa maaliskuussa 2017 järjestetyssä konsertissa. Tekijän tavoitteena oli sovittaa juuri tälle kokoonpanolle sopivaa ohjelmistoa ja samalla syventää omaa osaamistaan sovittajana.</p> <p>Opinnäytetyön kirjallisessa osassa kuvataan koko produktion kaari kappaleiden valinnasta, sovittamisesta ja harjoittamisesta konserttiin. Aihetta käsitellään myös musiikinteoreettisesta näkökulmasta. Produktion päätyttyä tekijä pyysi palautetta sekä kuoronjohtajalta että laulajilta. Näiden vastausten avulla tekijä tarkastelee tavoitteidensa toteutumista.</p>	
Avainsanat Sovittaminen, kuoronjohto, kuoromusiikki, kuorolaulu	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Music			
Author(s) Tuuli Alahuhtala			
Title of Thesis Songs for Äidin Ääni. Arranging Songs for a Female Choir Äidin Ääni.			
Date	10.10.2017	Pages/Appendices	29/3
Supervisor(s) Risto Toppola			
Client Organisation /Partners Äidin Ääni ry			
Abstract <p>The subject of my thesis was to arrange songs for female choir Äidin Ääni. The songs were performed in a concert at Kuopio Music Centre in March 2017. My goal was to arrange suitable songs for this particular choir's repertoire and learn more about the subject.</p> <p>The report describes the whole process which included choosing, arranging and rehearsing the songs for the concert. I also examine the subject from the viewpoint of music theory. At the end of the process I interviewed the conductor and made a questionnaire for singers to receive feedback.</p>			
Keywords Arranging, choir, choral singing, choral conductor, choral music			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	MITÄ SOVITTAMINEN ON?	6
2.1	Sovittamiset työvaiheet ja työkalut	6
2.2	Kuorolle sovittamisen erityispiirteet	8
3	SOVITUSTEN LAATIMINEN ÄIDIN ÄÄNI -KUOROLLE	10
3.1	Pohjatyö ja kappaleiden valinta	10
3.2	Mestaripiirros	12
3.3	Pienet pojat	12
3.4	Nuori ja kaunis	13
3.5	Helise taivas	14
4	HARJOITUTTAMINEN	15
4.1	Harjoittamisen käytännöt ja haasteet	15
5	KONSERTTI JA PALAUTE	17
5.1	Kuoronjohtajan palaute	17
5.2	Laulajien palaute	18
6	POHDINTA	21
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	22
	LIITE 1: KONSERTTITALLENNE	23
	LIITE 2: SOVITUSNÄYTTEET	24
	LIITE 3: PALAUTEKYSELY	28

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on kuorosovitusten laatiminen kuopiolaiselle Äidin Ääni –naiskuorolle, jossa olen ollut laulajana tammikuusta 2015 lähtien. Laadin neljä sovitusta, jotka esitettiin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa 19.3.2017 järjestetyssä Naisen ääni –konsertissa.

Lähtökohtanani oli ajatus tilaustyönä valmistettavista sovituksista. Tavoitteenani oli sovittaa juuri tälle kuorolle sopivaa ohjelmistoa ja syventää omaa osaamistani sovittajana. Osallistuin myös sovitusten harjoittamiseen ja konsertin järjestämiseen. Koska erilaisten kuorojen ja lauluyhtyeiden ohjaaminen voi tulevaisuudessa olla osa työnkuvaani, pidän tärkeänä kykyä tuottaa kokoonpanoille sopivaa materiaalia itse.

Opinnäytetyössäni kuvasin koko produktion kaaren aina kappaleiden valinnasta konserttiin. Avasin sovitusprosessia sekä musiikinteorian että omien kokemusteni valossa. Käytin lähteinäni mm. sovitusoppaita ja musiikinteoriaa käsittelevää kirjallisuutta. Pohdin työssäni myös kuorolle sovittamisen erityispiirteitä ja käsittelin lyhyesti laulutekniikkaan liittyviä seikkoja.

Produktion loppuksi keräsin palautetta kuorolaisilta sähköisen lomakkeen avulla. Haastattelin myös kuoronjohtaja Riikka Tuuraa sähköpostitse. Näiden vastausten avulla tarkastelin tavoitteitteni toteutumista. Palautekysely, konserttitaltiointi ja nuotit sovittamistani kappaleista löytyvät opinnäytetyöni liitteistä. Tekijänoikeudellisista syistä nuotit ja taltiointi eivät ole julkisessa jakelussa, joten ne on rajattu pois verkossa julkaistusta versioista.

2 MITÄ SOVITTAMINEN ON?

Sovittamisella tarkoitetaan teoksen luovaa muuntelua. Esimerkiksi kappaleen soitintaminen ilman luovaa panosta tai esittäjän tulkinnalliset ratkaisut eivät ole sovittamista. Sovittaja lisää kappaleeseen uusia musiikillisia elementtejä, joita ei ole säveltäjän alkuperäisessä teoksessa. (Teosto 2017.) Teosta suojaa tekijänoikeuslaki, joka koskee myös alkuperäisestä teoksesta tehtyjä muunnelmia eli sovituksia. Sovittajalla on tekijänoikeus tekemäänsä muunnelmaan, mikäli se ylittää teoskynnyksen. Sovittamiseen tarvitaan aina alkuperäistekijän lupa riippumatta siitä, onko sovitukselta tarkoitus rekisteröidä Teostoon tai pyytääkö sovittaja Teoston jakosäännöksen mukaisia osuuksia. (Hämäläinen 2014.)

2.1 Sovittamiset työvaiheet ja työkalut

Timo Lehtovaara (2014, 1) esittelee teoksessaan sovittamiseen liittyviä työvaiheita. Hän lähtee liikkeelle tilanteesta, jossa sovittajalla on tiedossa jokin teos, joka hänen tulee sovittaa. Hänen mukaansa sovittajan tulisi ensin selvittää itselleen kenelle sovituksia tehdään, millainen kokoonpano on kyseessä ja millaista tyyliä haetaan. Sovittamiseen vaikuttavat mm. soittajien taitotaso ja sovituksen käyttötarkoitus. Valittu tyyli puolestaan vaikuttaa harmonioiden, rytmien ja melodioiden käsittelyyn. Itse huomasin eri vaiheiden limittyvän käytännössä keskenään, eivätkä ne välttämättä edenneet järjestyksessä. Lähdin liikkeelle tilanteesta, jossa minulla oli tiedossa kokoonpano ja käsitys toivotusta musiikkityylistä. Äidin Ääni –kuoro oli minulle entuudestaan tuttu, koska lauloin siinä ja olin toiminut sen kuoronjohtajan sijaisena. Tarvittaessa minun oli helppo kääntyä kuoronjohtajan puoleensa mm. äänialaan ja taitotasoon liittyvissä kysymyksissä. Sovitusten tyyli hahmottui kappalevalintojen ja sovitusideoiden myötä.

Lehtovaaran (2014, 1) mukaan varsinainen sovittaminen alkaa luonnostelusta. Tässä vaiheessa sovittaja miettii mm. kappaleen rakennetta, sävellajia, aloitusta ja lopetusta. Hän kehottaa soittamaan kappaletta useaan kertaan ja toteaa, että tässä vaiheessa tulee usein myös sovitusidea. Idea voi olla esim. rytmisissä tai soinnuissa, ja hyvä sovitusidea voi nopeuttaa ja helpottaa työn etenemistä. Idean pohjalta on aika tehdä varsinainen luonnos. Kaikkia ideoita ei ole pakko käyttää, ettei lopputuloksesta tule sekava.

Sovituksia tehdessäni pyrin luonnollisesti pitämään mielessäni äänenkuljetukseen liittyviä perussääntöjä. Äänenkuljetuksella tarkoitetaan tonaalisessa musiikissa kaikkien äänten eli ”stemmojen” johdonmukaista ja itsenäistä liikettä (Karjalainen 2014, 11). Hyvässä äänenkuljetuksessa ei mm. käytetä rinnakkaisia oktaaveja tai kvinttejä eikä johtosäveltä kaksinneta. Suositeltavaa on käyttää mahdollisimman pieniä liikkeitä ja välttää suuria hyppyjä. Myötä- ja vastaliikkeet ovat tärkeitä, ja myötäliikkeissä suositellaan rinnakkaisten terssien ja sekstien käyttöä. (Mts. 13.)

Tabellin (2005, 94) mukaan äänenkuljetukseen liittyvät säännöt ovat tiukemmat klassisessa musiikissa kuin jazzmusiikissa. Yhteistä on käsitys siitä, että suuret intervallit ovat hankalia laulaa ja soitatusa puhtausta kärsii. Jos väliääni on kovin poukkoileva, se saattaa erottua muusta satsista liikaa.

Rinnakkaisten oktaavien ja kvinttien käyttö voivat puolestaan olla jazzmusiikissa erittäin käyttökelpoisia. Hänen mukaansa toimivat sointuhajotukset ovat hyvä perusta äänenkuljetukselle. Soinnun sävelet tulisi pyrkiä viemään aina seuraavan soinnun lähimpään ääneen (Mts. 99).

Karjalainen (2014, 16) toteaa, että luonteva äänenkuljetus on hyvän soinnutuksen lähtökohta. Hänen mukaansa ei ole varsinaisia sääntöjä, jotka kertoisivat oikean tavan melodian soinnuttamiseen. Vaikka soinnuttamistavat ovat henkilökohtaisia, yleisluonteiset ohjeet ja hyväksi havaitut käytännöt helpottavat työtä. Melodia ja basso ovat soinnuttamisen kannalta tärkeimmät elementit. Myös Tabell (2005, 142) korostaa sointujen pohjasävelten merkitystä, koska ne muodostavat selkeän melodialinjan. Pohjaäänit muodostavat vastamelodian päämelodialle ja luovat sitä kautta harmonisia jännitteitä, minkä vuoksi pohjasävelkulkuihin tulisi sävellys- ja sovitusvaiheessa kiinnittää huomiota.

Jazzmusiikkiin liittyy käsite sijaissoinnutus eli re-harmonisaatio, jolla tarkoitetaan alkuperäisen harmonian muuntelua korvaavilla soinnuilla (Tabell 2005, 13). Tällöin on tärkeää löytää alkuperäisestä harmoniasta ne soinnut, jotka toimivat harmonian tukipisteinä. Re-harmonisaatiossa tulisi pyrkiä säilyttämään alkuperäisten sointujen muodostamat jännitteet. (Mts. 46.)

Karjalaisen (2014, 18) mukaan soinnuttaminen kannattaa aloittaa päätehoilla eli I-, IV- ja V-asteen soinnuilla. Vaihtelua voi hakea erilaisilla korvaussoinnuilla, kuten väli dominanteilla. Myös sointujen vaihtumisrytmillä voi vaikuttaa kuulokuvaan. Harmoniaa voi elävöittää erilaisilla laskevilla tai nousevilla bassolinjoilla tai urkupisteellä. (Lehtovaara 2014, 9.) Urkupisteellä tarkoitetaan paikoillaan pysyvää ääntä, joka esiintyy yleensä bassorekisterissä sointujen alla, mutta se voi soida myös melodian yläpuolella tai väliäänessä. Musiikillista mielenkiintoa voi lisätä yhdistämällä urkupisteääneseen jokin rytmien kuvio. (Tabell 2005, 144.)

Neliäänistä tonaalista soinnutustapaa, jossa soinnut vaihtuvat tiheässä rytmisessä, kutsutaan koraali-soinnutukseksi. Käytännössä melodian jokaiselle iskulle kirjoitetaan uusi bassoääni. Tätä soinnutustapaa voidaan pitää esikuvana kaikille myöhemmin tuleville soinnutustavoille. (Karjalainen 2014, 34.) Jazzmusiikissa jokaisen melodiaäänien soinnuttamista kutsutaan blokkisoinnutukseksi (block chord). Tällöin sellaiset melodiasävelet, jotka eivät kuulu soinnun perusääniin, soinnutetaan dim7-soinnulla. (Tabell 2005, 41.) Kokeilin blokkisoinnutusta Helise taivas –kappaleessa, mutta lopulta päädyin erilaiseen ratkaisuun.

Rinnakkais- ja vastaliikkeiden lisäksi erilaiset täydennysrytmit ovat käyttökelpoisia. Tällöin esim. melodian pysähtyessä toinen ääni jatkaa liikettä samalla ”täyttäen” rytmisesti melodian tauon tai pitkän äänen. Kaksiäänisissä soituksissa oiva keino voi olla melodinen tai rytmisen säestysostinato. (Lehtovaara 2014, 3.) Ostinatolla tarkoitetaan lyhyttä, toistuvaa melodista, rytmistä tai harmonista kuviota. Se toimii peruselementtinä usein pop- ja rocksävellyksissä, jolloin puhutaan komppiriffeistä. Tällöin jokaisella instrumentilla on oma toistuva kuvionsa. Yhtä aikaa soitettuna ne täyttävät suurimman osan tahdin iskuista ja syntyvät vaikutelma tasaisesti etenevästä rytmistä. (Tabell 2005, 146.)

Kappaleiden vieminen eteenpäin rytmisesti oli yksi keskeinen ajatukseni sovituksia tehdessäni. Käytin paljon rinnakkais- ja vastaliikkeitä sekä täydennysrytmejä, joilla pyrin täyttämään tahdin tyhjiä osia. Moni sovituksistani pohjautuu jollekin komppiriffille ja kuulin kappaleen mielessäni eri instrumenteilla soitettuna. Näistä mielikuvista poimin ne ideat, jotka soveltuivat laulaen toteutettaviksi.

Kun käytössä on useampi stemma harmonian mahdollisuudet laajenevat. Kolmella äänellä voi jo kirjoittaa melodialle sointusäestyksen, ja neliäänisessä harmoniassa pystyy usein ottamaan jo kaikki soinnun sävelet mukaan. Tähän olisi hyvä pyrkiä, mikäli tavoitteena on tasaisesti soiva satsi. (Lehtovaara 2014, 4-6.) Useammalle stemmalle kirjoitettaessa puhutaan usein äänen *ahtaasta* ja *hajallisesta asettelusta*. Hajallisesta asettelusta käytetään myös termiä *avoin asettelu*. Ahtaassa asettelussa ylin ja kolmas stemma kirjoitetaan niin, että niiden väli on korkeintaan oktaavi. Hajallisessa asettelussa väli tulisi olla vähintään oktaavi. Peruslähtökohta on, että ahtaalla asettelulla saadaan aikaan kapeampi ja sekoittuvampi sointi, hajallisella asettelulla taas erottelevampi ja leveämpi. Käytännössä käytetään usein ns. seka-asettelua, jolloin kirjoitustavat vaihtelevat. (Lehtovaara 2014, 6.)

Kirjottamistani sovituksista kolme on neliäänisiä a cappella –kappaleita ja yhdessä on säestyssoitin ja kolme laulustemmaa. Koska tein sovituksia naiskuorolle, kaikki stemmat mahtuivat kahden oktaavin sisään. Käytin siis pääasiassa ahdasta asettelua. Sointusatsia kirjoittaessani huomasin hyödyntäväni paljon pianotunneilla oppimiani sointuhajotuksia.

2.2 Kuorolle sovittamisen erityispiirteet

Kuorot luokitellaan yleensä neljään ryhmään laulajien iän ja sukupuolen mukaan. Näitä ovat sekakuorot, naiskuorot, mieskuorot sekä lapsi- ja nuorisokuorot. Stemmajaot ja äänimäärät vaihtelevat kuorokohtaisesti, ja kuoro voi olla erikoistunut johonkin tiettyyn musiikkityyliin. Stemmojen äänialat voivat jossain määrin olla kuorokohtaisia, joten ne kannattaa tarkistaa kuoronjohtajalta. (Lehtovaara 2014, 75.)

Äänenkuljetuksen luontevuuden lisäksi sovittajan tulisi ymmärtää tekstin käytön tärkeys, koska laulettussa musiikissa myös säestävät äänet laulavat tekstiä. Omissa sovituksissani säestysäänet myötäilevät välillä kappaleen sanoitusta, mutta usein niiden teksti muodostui yksittäisistä tavuista ja äännteistä. Myös sävellaji on valittava huolella, jotta kukin stemma soi niille luonteenomaisella äänialueella. (Karjalainen 2014, 158-159.) Varsinkaan rytmimusiikkia ei kannata kirjoittaa naiskuorolle kovin korkealle, ettei sointi ohene ja muutu ”klassiseksi”. Naiskuorolle sovitettaessa kannattaa suosia soinnuissa ahdasta asettelua erityisesti 1-viivaisessa oktaavissa. Asetteltua voi harventaa ylös- ja alaspäin mentäessä. Naisilla aläänet eivät soi kovin voimakkaasti, mikä on syytä huomioida kirjoitettaessa esim. bassolinjaa alttoäänelle. (Lehtovaara 2014, 76.) Koska sovittamani kappaleet ovat pop-musiikkia, halusin nimenomaan välttää liian ohutta ja ”klassista” sointia. Luontevat bassolinjat olivat minulle tärkeitä, mikä vaikutti osaltaan sävellajien valintaan. Melodiaa kuljetin aina sillä stemmalla, jolle se mielestäni luontevasti kulloinkin sopi.

Lehtovaara (2014, 75) listaa sovitusoppaassaan muutamia perusohjeita laulajille kirjoittamiseen. Hänen mukaansa stemmaa tulisi pyrkiä liikuttamaan seuraavan soinnun lähimpään säveleen ja soinnun käännöstä tulisi vaihtaa saman soinnun jatkuessa. Jokainen suuri hyppy tulisi olla perusteltu soivan lopputuloksen kannalta, ja soinnun lisäsävelille kannattaa tulla asteikkokuluilla hyppäämisen sijaan. Sovittajan tulisi myös miettiä valmiiksi, mistä laulajat löytävät lähtöään esim. tauon jälkeen. Harmonia voi olla monimutkaistakin, jos stemmat etenevät loogisesti. Sovittajan tulisi myös itse laulaa jokaista stemmaa läpi ja pyrkiä poistamaan esille tulevat perusteettomat hankalat sävelkulut tai hyppyt. Stemmojen läpi laulamisen huomasin erittäin tärkeäksi vaiheeksi. Hankalien sävelkulkujen lisäksi löysin mm. kirjoitusvirheitä. Samalla selvisi, tarvitsisiko hengitykselle jättää enemmän aikaa.

Laulajien määrä ja mahdollinen säästys vaikuttavat sovitukseen. Säästys mahdollistaa kuoron käsitteilyn itsenäisenä soitinryhmänä tai kuoro voi ”kellua” kompin päällä. Mikäli säästystä ei ole, komppi on kirjoitettava laulustemmoihin. Laulajien määrä puolestaan vaikuttaa stemmajakoon ja balanssiin. Melodiaa kannattaa liikuttaa välillä eri stemmoilla kunkin äänen luonteva sävelkorkeus huomioiden. Eri äänet voivat mennä myös ristiin, jolloin esim. alto voi liikkua välillä sopraanon yläpuolella. Sovittajan tulee kiinnittää huomiota soinnun sävelten kaksinnuksiin, koska ne vaikuttavat eri tavoin sointiin. (Lehtovaara 2014, 75.)

Laulajana mietin lauluteknisiä asioita jo sovitusvaiheessa. Omat lauluopintoni ovat rytmimusiikin puolelta, joten lähestyin kuorolaulamistakin siitä näkökulmasta. Säestävien stemmojen ääniteitä miettessäni otin huomioon melodian tekstissä soivat vokaalit sekä eri äänneiden vaikutukset äänenvoimakkuuteen. Kokeilin laulaa stemmoja erilaisilla tavuilla, jotta löytäisin kullekin rytmille tai sävelkululle luontevat äänneet. Valinnoillani pyrin helpottamaan mm. korkeiden äännten laulamista, rytminkäsittelyä ja toivomani laulusoundin löytymistä. Toiset vokaalit aiheuttavat laulamista haittaavia lihasjännityksiä kurkun alueelle helpommin kuin toiset, mutta erot ovat myös laulajakohtaisia (Sadolin 2009, 54).

Harjoitusvaiheessa kiinnitin huomiota vokaaleiden sointipaikkoihin. Varsinkin stemmakohtaisissa harjoituksissa huomasin erilaisten vokaalien sijoituspaikkojen vaikuttavan mm. vireeseen. Vokaaleiden tulisi kuulostaa laulaessa luonnollisilta ja niiden pitäisi soida teknisesti samassa paikassa. Sijoituspaikka ja laulajan kasvojen rakenne vaikuttavat vokaaleiden sävyyn. Luonnostaan edessä soivat vokaalit I, E ja Ä, kun taas A, O, U, Y ja Ö soivat taaempana. (Hapuoja 2015, 48.)

3 SOVITUSTEN LAATIMINEN ÄIDIN ÄÄNI -KUOROLLE

Opinnäytetyötä tehdessäni olen pohtinut, mistä kaikkialta olen saanut oppia sovittamiseen. Olen aina ollut kiinnostunut säveltämisestä ja sanoittamisesta, mutta niihin liittyviä opintoja on mielestäni ollut tarjolla melko vähän. Sovittamista sen sijaan on käsitelty mm. musiikinteorian tunneilla ja erilaisissa produksioissa.

Ensimmäinen syvällisempi kosketukseni sovittamiseen tapahtui musiikkipedagogiopintojeni toisena vuotena. Toteutimme konsertin, jonka kappaleet opiskelijat sovittivat. Perinteisen bändikokoonpanon lisäksi käytettävissä oli jousikvartetti, puhallinsektio ja vibrafoni. Aiemmin olin osallistunut kappaleiden sovittamiseen erilaisissa bändiprojekteissa, mutta näin suurelle kokoonpanolle en ollut koskaan kirjoittanut. Ennen opinnäytetyötäni olin tehnyt yhden kuorosovituksen. Sekin oli opintoihin liittyvä harjoitustyö, jonka teimme toisen opiskelijan kanssa yhteistyönä. Näistä kokemuksista innostuneena halusin syventää tietojani ja käsitellä aihetta opinnäytetyössäni. Harrastuksen kautta minulle tarjoutui mahdollisuus työskennellä juuri Äidin Ääni –kuoron kanssa.

Kuopion seudun äideistä koostuva kuoro Äidin Ääni aloitti toimintansa tammikuussa 2015. Kuorossa laulaa noin 50 naista, ja sen ohjelmisto koostuu suomenkielisistä pop-kappaleista, kansanlauluista ja perinteisistä kuorokappaleista. (aidinaani.wixsite.com/kuoro.) Ennen liittymistäni Äidin Ääni –kuoroon kokemukseni kuorolaulusta olivat lähinnä lukion musiikintunneilta. Myöhemmin musiikkiopinnoissa ja erilaisissa projekteissa stemmalaulu on tullut tutuksi, mutta kokemukseni kuoroissa laulamisesta oli varsin vähäinen. En ollut myöskään ennen Äidin Ääntä johtanut kuoroa koululuokan ulkopuolella, joten tätä opinnäytetyötä tehdessäni jouduin poistumaan omalta mukavuusalueeltani monta kertaa.

3.1 Pohjatyo ja kappaleiden valinta

Ennen kuin ryhdyin sovittamaan kappaleita, suuntasin kirjastoon. Lainasin sovitussoppaita, kuoropartituureja ja musiikin teoriaa käsittelevää kirjallisuutta. Kuuntelin Spotifysta kuorolevytyksiä ja a cappella –lauluyhtyeitä, selasin erilaisia a cappella laulua käsitteleviä internetsivuja ja vietin aikaa YouTube-videoiden parissa tutustuen mm. beatboxaukseen. Tätä kautta hain tuntumaa siihen, millaisia asioita kuorolla ja lauluäänellä voi toteuttaa, ja millaisia ääniteitä voisin säestävissä stemmoissa käyttää.

Kappaleiden valintaan sain kuoronjohtajalta melko vapaat kädet. Sovituksellisesti hän toivoi lauluyhtymäisyyttä, ja sitä samaa olin ajatellut itsekkin. Harkitsin ensin jokaisen sovituksen toteuttamista eriytyillä, jolloin olisin voinut harjoitella erilaista sovitustekniikkaa jokaisessa kappaleessa. Koska tarkoitus oli saada aikaa taiteellinen kokonaisuus, eikä sovitustunnille tehtävä harjoitus, en halunnut rajoittaa itseäni liikaa. Tarkoitus oli myös löytää omaa sovitustyyliäni, joten päätin hyödyntää kaikkia jo oppimiani keinoja.

Koska opinnäyteyöni lähtökohtana oli ajatus tilaustyönä tehtävistä sovituksissa, saivat kuorolaiset ehdottaa erilaisia teemoja, musiikkityylejä ja kappaleita, joita he haluaisivat laulaa. Käytännössä tämä tapahtui vapaamuotoisesti kuoron suljetussa Facebook –ryhmässä keskustelemalla. Sain paljon erilaisia ehdotuksia musikaalikappaleista vanhoihin iskelmiin. Pääasiassa kuorolaiset toivoivat suomenkielistä musiikkia, joten päätin, että laulukieli olisi yksi valintakriteeri.

Saamieni ehdotusten pohjalta kokosin Spotify-soittolistan, johon valikoitui 32 kappaletta. Nopeasti alkoivat hahmottua ne kappaleet, jotka eivät olleet sopivia. Hylkäämisperusteina oli mm. liian monotoninen melodia tai epäsopiva teksti. Koska sovitettavien kappaleiden laulukieli tulisi olemaan suomi, halusin kiinnittää erityishuomiota sanoituksiin. Kappaleiden tuli myös olla sellaisia, joita kuoro voisi ottaa vakituisesti ohjelmistoonsa. Jos en keksinyt missä tilaisuudessa jotain kappaletta voisi esittää, hylkäsin sen.

Monet toivotuista kappaleista olivat nykyartistien esittämiä, joten valitsin 2000-luvulla äänitettyjä lauluja. Yritin myös valita sellaisia teoksia, joista ei vielä löytyisi kuorosovitusta. Kuuntelin, soitin ja lauloin kappaleita useita kertoja kuulostellen herättäisivätkö ne minussa ideoita. Lopulta valitsin neljä sovitettavaa kappaletta. Tässä vaiheessa olin yhteydessä Teostoon, mistä sain säveltäjien yhteystiedot sovitustalujen kysymistä varten. Opinnäytetyöhöni valikoituivat lopulta seuraavat kappaleet: Mestaripeerros (säv. Knipi, san. Mariska), Pienet pojat (säv. Johanna Iivanainen, san. Sinikka Svärd), Nuori ja kaunis (säv. /san. Olavi Uusivirta) ja Helise taivas (säv. Tuure Kilpeläinen, san. Aulikki Oksanen).

Kappaleiden valinnan jälkeen ryhdyin ideoimaan sovituksia. Tarkistin löytyisikö teoksiin jonkinlainen valmis nuotti. Löysin Mestaripeerrokseen sekä Nuori ja kaunis –kappaleeseen kirjastosta nuotit, joita käytin tukena ideointivaiheessa. Huomasin etteivät nuotinnokset olleet virheettömiä, joten jouduin tarkistamaan mm. melodialinjoja alkuperäisistä levytyksistä. Oli haastavaa hahmottaa, mikä on laulajan fraseerausta ja mikä sävellettyä, ja millä tavalla haluan kuoron kappaletta esittävän. Koska samassa stemmassa on useampi laulaja, eivät kaikki voi tulkita melodiaa oman mielensä mukaan. Yritin nuotintaa visioni mahdollisimman tarkasti, mutta harjoitusvaiheessa jouduimme miettimään yhdessä kuoronjohtajan kanssa joitakin kohtia uudestaan. Näissä oli kyse yksittäisistä sanarytmeistä tai yhden sävelen muutoksista melodiassa.

Kahteen muuhun kappaleeseen, Helise taivas ja Pienet pojat, ei löytynyt valmista nuottia, joten sellainen täytyi tehdä itse. Aloitin näiden kappaleiden työstämisen kirjoittamalla ns. lead sheetin, jossa oli nuotinnettuna kappaleen melodia ja soinnut. Sitten ryhdyin laulamaan ja soittamaan kappaleita. Kokeilin eri sävellajeja ja tarkistin myös kuoronjohtajalta kuoron äänialan. Sain ohjeeksi kirjoittaa stemmat pienen oktaavin e:n ja kaksiviivaisen e:n välille. Pianon ääressä hahmottelin erilaisia rytmisiä, melodisia ja harmonisia ideoita, joiden pohjalta ryhdyin tekemään varsinaista sovitusta.

3.2 Mestaripiirros

Tähän kappaleeseen alkuperäinen ideani oli käyttää säestävissä äänissä sointuarpeggioita ja perkusiivisia ääniä eli ns. beatboxausta. Eri vaihtoehtoja kokeillessani nuottikuva näytti sekavalta, eivätkä ideani vaikuttaneet käytännössä toimivilta. Eräänä aamuna päässäni alkoi pyöriä yksinkertaisempi rytmiaihe. Ryhdyin kirjoittamaan sovitusta uudestaan tämän idean inspiroimana.

Kappale rakentuu säkeistöistä ja niiden välissä olevista instrumentaaliosioista. Otin tästä välisoitosta elementtejä intron ja säestysääniin. Uuden ideani myötä kirjoitin kakkosaltoille saman rytmin, joka jäi lopulliseen sovitukseen. Tässä vaiheessa kehittelin muille säestäville äänille omat rytmiset fraasinsa, mutta lopputuloksesta tuli vieläkin liian sekava, eikä melodia päässyt mielestäni tarpeeksi esille. Ajatukseni oli, että stemmojen välille olisi muodostunut kysymys-vastaus –rakenne. Lopulta päätin toistaa säkeistöissä samaa säestysrytmiä kaikissa äänissä, jolloin kappaleen melodia ja teksti erottuivat.

Harmoniassa toistuu sama sointukierto läpi kappaleen ja halusin säilyttää sen myös kuorosovituksessa. En juurikaan re-harmonisoinut kappaletta, mutta toin harmoniaan vaihtelua lisäsävelillä. Samaa rytmiä ei voinut toistaa läpi koko kappaleen, ettei se kuluisi ja muuttuisi tylsäksi. Muuntelin kuviota hieman säkeistöissäkin, mutta välisoitoissa säestyskuvio katkeaa. Välisoitto on eri säkeistöjen välissä eri mittainen, joten se antoi mahdollisuuden melodisten ideoiden kehittelylle. Päätin kuljettaa instrumentaaliosan melodiaa vuorotellen eri äänillä, jolloin se toistuu eri kohdissa eri oktaavialoissa. Tässä sain myös toteutettua kysymys-vastaus –rakennetta, mikä toi mieleeni afrikkalaisia vaikutteita. Opinnäytetyökonsernissa kappaleessa oli djembe-säestys.

Afrikkavaikutteisiin liittyi myös laulettavien ääniteiden valinta. Halusin säestäviin ääniin avonaista sointia ja välttää liian takana soivia vokaaleja. Oman kokemukseni mukaan tietyillä ääniteillä on myös helpompi laulaa voimakkaammin kuin toisilla. Vaikka o-vokaali ei ole ns. etuvokaali, päädyin käyttämään säestäville äänille ”do doo” –fraasia.

3.3 Pienet pojat

Tähän kappaleeseen halusin säestyksen. Kirjoitin ensin pianosäestyksen kappaleen alkuperäisversion pohjalta, mutta ajattelin jo silloin, että kantele sopisi tehtävään hyvin. Mielestäni kappale kuulosti hyvin suomalaiselta ja halusin, että siinä kuuluisi jollain tavalla kansanmusiikkivaikutteet. Kirjoitin kolme laulustemmaa, jolloin yksi stemma vuorollaan olisi vastuussa melodian laulamista ja kaksi muuta toimisivat osana säestystä. Kirjoitin kantelesäestyksestä yksinkertaisen, jottei se peitä kuoroa liikaa. Käytin pääasiassa kolmi- ja nelisointuja ja muutamaa rytmistä ideaa, joita vaihtelin ja kehitte- lin. Koska harmonia tuli esille säestyksen kautta, keskityin laajentamaan ja värittämään sitä laulustemmojen kautta.

Säestyksen nuotintamiseen liittyi haasteita. Koin että jouduin tasapainoilemaan oman visioni ja soit- totaitoni kanssa. Halusin ideani tulevan säestyksessä esille, mutta toisaalta halusin jättää soittajalle

tulkinnanvaraa. Lopulta kirjoitin säestysrytmien ja sointukäännöksiä, joiden pohjalta toivoin säestäjän soittavan. Lisähaastetta toi se, etten tiennyt käykö kirjoittamani säestys myös kanteleelle. Kun myöhemmin selvisi, että kappaleeseen saadaan kantelesäestys, keskustelin asiasta kanteleensoittaja Silja Kallion kanssa. Onneksi tekemäni nuotinnos soveltui hänelle sellaisenaan.

Suurimman muutoksen alkuperäiseen kappaleeseen verrattuna tein toisen kertosäkeistön ja C-osan taitteeseen. Alkuperäisessä kappaleessa tässä kohtaa on vain kahden tahdin mittainen välisoitto, mutta se tuntui minusta liian lyhyeltä. Halusin taitteeseen kohokohdan, joten pidensin välisoiton neljän tahdin mittaiseksi ja kirjoitin viimeiselle äänelle fermaatin.

3.4 Nuori ja kaunis

Kappaleen alkuperäinen versio on duetto mies- ja naisäänien välillä. Halusin toteuttaa samaa ideaa myös omassa sovituksessani, mutta nyt duettoparin muodostivat sopraanot ja altot. Kappaleessa oli siis olemassa kertosäkeistöön valmis stemma, mikä toikin omat haasteensa. Aluksi minun tuli selvittää kappaleen varsinainen melodia. Kuuntelin levytettyä versiota, sekä etsin YouTubesta videoita Olavi Uusivirran esiintymisistä, jotta kuulisin, kuinka hän esittää kappaletta soolona. Yritin myös muunnella alkuperäistä kertosäkeistön stemmaa hieman, mutta kappale kuulosti aina siltä, kuin se meni väärin. Koin että naisäänen laulama stemma oli yhtä vahva melodia kuin miehen laulama, enkä lopulta muuttanut sitä. Koska kertosäkeistössä oli kaksi yhtä vahvaa melodiaa, siihen oli vaikeaa keksiä enää mitään erityistä säestävää kuviota. Kokeilin kirjoittaa koko kertosäkeistön siten, että kaikki stemmat liikkuisivat samassa rytmissä, mutta idea ei toiminut.

Erilaisten kokeilujen jälkeen päädyin kirjoittamaan säestäville äänille pitkiä säveliä. Tämän oli tarkoitus olla väliaikainen ratkaisu, jotta pääsisin kappaleessa muuten eteenpäin. Pitkät äänet jäivät kuitenkin lopulliseen versioon ja ne toimivat kontrastina A-osien säestysriffeille.

A-osien hahmottelu oli myös hankalaa. Toiseen säkeistöön minulla oli selkeä idea, mutta en millään keksinyt, kuinka aloittaisin kappaleen ja kuinka nivoisin erilaiset ideat yhteen. Kokosin kappaletta kuin palapeliä lisäilemällä ideoita sinne tänne sitä mukaan kuin niitä tuli mieleeni. Hahmottelin intron ja ensimmäiseen säkeistöön bassolinjan, jonka myötä päässäni alkoi soida rumpukomppi. Alun perkussiiiviset "tsp"-äänet kuvastavat mielessäni kiinni poljettavaa hi-hatia. Jälkeenpäin ajateltuna pelkkä "t" -äänne olisi saattanut tässä tilanteessa toimia paremmin, koska nyt "tsp" -äänet eivät hioutuneet ihan niin tarkoiksi kuin olin kuvitellut.

A-osien ja B-osien välille tuntui syntyvän suuri ero, enkä saanut osien välisiä taitteita sujuviksi. Koska en keksinyt kuinka saisin ongelman poistettua, korostin sitä. Kokeilin muuttaa tempo osien välillä siten, että A-osat olisivat hieman nopeampia suhteessa B-osiin. Mielestäni idea toimi – ainakin teoriassa. Harjoituksissa A-osia ei kuitenkaan saatu sujumaan tarpeeksi nopeassa tempossa, jotta hidastaminen olisi ollut mahdollista. Lopulta sama tempo säilyi kummassakin osassa, mutta osien taitteeseen tehtiin hidastus.

3.5 Helise taivas

Helise taivas –sovitus valmistui viimeisenä. Ensin ajattelin, että haluaisin kappaleeseen paljon stemmojen yhtäaikaista liikettä, eikä soitus perustuisi niin vahvasti rytmiseen säestyskuvioon kuin aiemmin valmistuneet kappaleet. Ideaa kokeillessani huomasin pian, että lopputuloksesta tulisi todella tylsä. Melodiassa on paljon taukoja, joten käytin tyhjissä tahdinosissa täydennysrytmejä.

Tätä kappaletta re-harmonisoin eniten. Aloitin sovittamisen välisosasta, koska se on kappaleen kohokohta ja tarjosi mielestäni hyvän pohjan re-harmonisoinnille. Kun sain ideoitua tämän osan, myös muut kappaleen palaset alkoivat loksahdella paikoilleen. Introssa ja säkeistöjen välissä olevissa osissa käytin stemmojen yhtäaikaista liikettä. A-osiin kirjoitin sointuarpeggioita säestävälle äänille ja ”fillejä” melodian taukokohtiin. Ideani vaikutti hankalalta toteuttaa, joten käännyin kuoronjohtajan puoleen. Lähetin partituurin sähköpostitse hänelle nähtäväksi ja kirjoitin myös muutaman vaihtoehdoisen, helpotetun säestyskuvion. Hän kuitenkin piti alkuperäisestä ideastani ja kehotti jatkamaan sen työstämistä.

Säkeistöjen rytmisen kudoksen vastapainoksi kappale kaipasi B-osiin mielestäni rauhallisempaa ilmaisua. Kirjoitin säestävät stemmat liikkumaan pitkillä äänillä ja mukailemaan melodian rytmiä. Sama säestyskuvio toistui kummassakin A-osassa, mutta jouduin muuntelemaan sitä toisessa säkeistössä hieman melodian vaihtuvan rytmityksen vuoksi.

4 HARJOITUTTAMINEN

Kappaleiden harjoittelu aloitettiin elokuussa 2016, jolloin valmiina oli kaksi sovitusta. Saman syksyn aikana tein muut kaksi kappaletta loppuun, ja viimeinen niistä valmistui joulukuussa 2016. Koska tuolloin lauloin itse kuorossa, olin paikalla lähes jokaisissa harjoituksissa. Päävastuu harjoittamisesta oli kuoronjohtajalla, mutta osallistuin siihen alusta saakka mm. pitämällä stemmatreenejä ja teettämällä rytmiiikkaharjoituksia. Syksyn 2016 aikana pidin kahdet harjoitukset koko kuorolle. Oli opettavaista nähdä ja kuulla sovitusten muuttuvan soivaksi musiikiksi. Kaikki ideani eivät toteutuneet käytännössä juuri niin kuin olin ajatellut, ja nuoteista löytyi pieniä virheitä. Koska olin usein harjoituksissa paikalla, esille nousseet ongelmat saatiin nopeasti ratkaistua. Teimme pieniä muutoksia mm. yksittäisiin sanarytmeihin. Kävimme kuoronjohtajan kanssa jatkuvasti keskusteluita siitä, kuinka kappaleita tulisi harjoituttaa ja tulkita, ja millaisia lauluteknisiä seikkoja tulisi ottaa huomioon.

Kahteen ensimmäiseen sovitukseen tein tarkimmat dynamiikkamerkinnot. Niitä jouduttiin kuitenkin muuttamaan melko paljon harjoitusprosessin myötä. Sen vuoksi tein niitä myöhemmin valmistuneeseen Nuori ja kaunis –sovitukseen vähemmän, Helise taivas –kappaleeseen en ainuttakaan. Ajattelin, että dynamiikka muodostuu niihin luontevammin harjoitteluvaiheessa, jolloin kokonaisuus hahmottuu minullekin paremmin.

4.1 Harjoittamisen käytännöt ja haasteet

Kaikki kuoron laulajat eivät lukeneet nuotteja sujuvasti. Harjoittelua pyrittiin helpottamaan siten, että kuoronjohtaja äänitti jokaisen stemman erikseen. Äänitteet jaettiin kuoron omassa Facebook –ryhmässä, jolloin ne olivat helposti jokaisen saatavilla. Lisäksi viikoittaisten harjoitusten lopusta varattiin puoli tuntia vuoroviikoin kullekin stemmalle, jolloin heidän osuuksiaan oli mahdollista harjoitella tarkemmin.

Puoli tuntia oli kuitenkin lyhyt aika, eikä koko kuoron harjoituksissa ehtinyt mielestäni paneutumaan jokaiseen yksityiskohtaan tarpeeksi. Tämän vuoksi päätin järjestää jokaiselle neljälle stemmalle omat harjoituskertansa, jotka pidettiin helmikuussa 2017. Koska harjoitukset pidettiin arkipäivänä, kaikilla ei ollut mahdollisuutta osallistua niihin. Mielestäni oli kuitenkin hyödyllistä käydä kappaleita läpi pienemmissä ryhmissä, koska tällöin pystyin opastamaan laulajia myös niissä lauluteknisissä asioissa, joihin ei ison ryhmän kanssa ollut mahdollisuutta.

Mielestäni onnistuin kirjoittamaan stemmoihin loogisia melodialinjoja, joita kuorolaiset oppivat suhteellisen nopeasti laulamaan. Haasteet liittyivätkin enemmän rytmiiikkaan. Esimerkiksi Mestaripiiristä harjoiteltiin metronomin kanssa, koska säestävien stemmojen toistuva komppikuvio lähti helposti kiihtymään. Eräissä harjoituksissa kokeilin soittaa kuoron tueksi yksinkertaista komppia cajonilla, mikä auttoi selvästi. Koska kappaleessa oli muutenkin mielestäni afrikkalaisia vaikutteita, syntyi idea pyytää opinnäytetyökonserttiin rumpali Antti-Pekka Rissasta soittamaan djembeä.

Mielestäni nopeinta edistymistä oli Pienet pojat-kappaleessa. Siinä laulustemat liikkuvat suurelta osin melodian kanssa samassa rytmissä tai pitkillä äänillä. Säestyksettömissä kappaleissa vire helposti laski, mutta tässä kappaleessa kantelesäestys auttoi sen säilyttämisessä. Nuori ja kaunis oli rytmisesti haastava, mutta myös dynamiikka ja balanssi tuottivat ongelmia. Säkeistöjen melodia uhkasi peittyä säestävien äänien alle. Ongelma ratkaistiin muuttamalla kuoron stemmajakoa tarpeen mukaan, jotta heikommin kuuluvaan ääneen saatiin enemmän laulajia. Helise taivas –kappaleessa toistuivat lähes samat ongelmat.

Konsertin ajankohdan varmistuttua myös harjoittelutahti kiihtyi. Osa kuorolaisista jäi useampana viikkona harjoitusten jälkeen vielä keskenään hiomaan omaa stemmaansa. Koska koululla järjestämäni harjoitukset osoittautuivat hyödyllisiksi, harmittelin etten ollut pitänyt samanlaisia jo aiemmin. Tammikuussa 2017 pidin vielä yhden koko kuoron harjoitukset. Helmi- ja maaliskuussa olin mukana lähes jokaisissa kuoron harjoituksissa, jolloin hiottiin dynamiikkaa ja tulkintaa. Tässä vaiheessa kirjasin myös muistiin sovitukseen tehtyjä muutoksia, jotta voin vielä viimeistellä ne.

5 KONSERTTI JA PALAUTE

Arviointia varten sovitukset tuli joko esittää konsertissa tai äänittää. Kuoronjohtajan kanssa tulimme siihen tulokseen, että konsertti olisi käytännön järjestelyjen kannalta parempi vaihtoehto. Ongelmana oli, ettei neljällä kappaleella voinut pitää yksittäistä konserttia. Tammikuussa 2017 sain sähköpostin, jossa etsittiin esiintyjä Kuopiossa Minnan päivien yhteydessä 19.3.2017 järjestettävään Naisen ääni –konserttiin. Koska kysymyksessä oli Savonia-ammattikorkeakoulun eri alojen kesken yhteistyössä toteutettava kokonaisuus, tarjosin opinnäytetyösovituksiani osaksi ohjelmaa. Idea otettiin ilolla vastaan.

Konsertti oli mielestäni onnistunut ja Kamarimusiikkisalun akustiikka toimi hyvin. Kuoro kuulosti tasapainoiselta, ja esim. Pienet pojat –kappaleessa kakkosalttojen muuttuva melodia nousi tarpeeksi esille, vaikka harjoituksissa se jäi hieman muiden äänien alle. Vaikka Helise taivas –kappaleen säestyskuviossa oli vielä paikoin epätarkkuuksia, se ei kaatanut kokonaisuutta ja idea välittyi kuulijoille.

5.1 Kuoronjohtajan palaute

Jälkeenpäin haastattelin kuoronjohtaja Riikka Tuuraa sähköpostitse. Kysymykseni koskivat mm. kappalevalintojen sopivuutta, sovitusten vaikeustasoa ja harjoitteluprosessia.

Kappaleet sopivat Tuuran mielestä kuoron ohjelmistoon hyvin, sillä teksteissä käsitellään laulajille tärkeitä teemoja kuten rakkaus, parisuhde, lapset ja jaksaminen. Sovitukset poikkesivat tyylillisesti kuoron aiemmasta ohjelmistosta, minkä vuoksi ne tuntuivat aluksi vaikeilta. Esimerkiksi eri stemmoille hajotetut rytmikuviot olivat hänen mukaansa haastavia, mutta vaikeatkin kuviot oli sovitettu hyvin loogisiksi, jolloin kuorolaiset oppivat ne hyvin. Kaikki sovitukset pystyttiin laulamaan konsertissa, vaikka vaikeimmat kohdat jäivätkin epävarmoiksi.

Tuuran mielestä ne kappaleet, joissa äänet liikkuvat paljon yhtä aikaa tai lähtivät samaan aikaan tekstin kanssa, olivat helpompia. Näitä olivat Pienet pojat ja Mestaripeerros. Sen sijaan Helise taivas ja Nuori ja kaunis olivat hänen mielestään haastavampia. Haastetta toivat rytmikuviot, koska kunkin stemman kohdalla oli laulettavana vain yksi soinnun ääni. ”Jos kuorolaiselle on haastavaa kuunnella muita laulajia ja seurata näin soinnun rakentumista, oman äänen osuminen oikeaan paikkaan saattoi olla vaikeaa. Mutta tämä työskentely kehitti kuorolaisia paljon eteenpäin laulamissa sekä yksin että yhdessä.” (Tuura 31.8.2017.) Myös nuottien pituudet toivat paikoin haastetta. Nopeita rytmisiä kuvioita voi olla hankalaa toteuttaa kuorolla, ja lopullinen rytmien tasaaminen tapahtuikin hänen mukaansa harjoitusten edetessä sekä aina esitystilankin mukaan. Hän piti nuottikuvaa hyvin selkeänä. Melodioiden yhteen hioutuminen oli Tuuran mukaan yllättävänkin helppoa.

Vaikka harjoitusaikataulu oli tuntunut aluksi liian tiukalta, kappaleet kehittyivät suhteellisen nopeasti kuorolaisten oman harjoittelun vuoksi. Hänen mielestään Nuori ja kaunis –kappale jäi kuitenkin kesken, eikä siihen ehditty etsiä ja tavoittaa sisältöön sopivaa tulkintaa riittävästi. Projektin myötä kuoro

kehittyi Tuuran mukaan paljon ja oppi laulutaidollisesti monia uusia asioita mm. rytmiiikan osa-alueelta. Kuorolaiset myös oppivat hänen mukaansa kuuntelemaan toisiaan paremmin, sillä ilman keskittyneitä ja tarkkaa yhteistyötä sovituksia ei olisi pystytty esittämään näin suurella kuorolla.

”Lauluteknisesti opimme paljon, mm. kuinka tehdään tarkkaa rytmistä kuviota sekä yksittäisen laulajan kanssa että koko kuoron kanssa, sitä kuinka ääni sijoitetaan mm. aläänissä, että se kuuluu tarkkana rytminä tai kuinka lyhyitä tai pitkiä ääniä kussakin paikassa tarvitaan. Opimme sovitus-työä melodioiden esittämistä eri stemmoissa vuorotellen ja oman äänen esilletuomista tai takalalle jättämistä sovituissa paikoissa.” (Tuura 31.8.2017.)

Tämän lisäksi kuoro kehittyi Tuuran mukaan myös projektityöskentelyssä, koska kuorolla oli selkeä tavoite ja laulajat sitoutuivat harjoittelemaan oman osansa. Myös konsertissa laulajat olivat keskittyneitä tehtäväänsä, ja tunnelma lavalla oli hyvä ja rento. Konsertti onnistui Tuuran mielestä hyvin. Hänen mukaansa tilanne olisi ollut vielä parempi, jos kappaleet olisi osattu ulkoa.

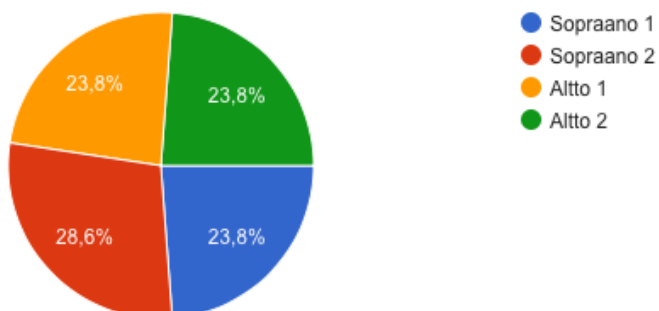
Haastattelun lopuksi kysyin, olisiko sovituksille käyttöä jatkossakin, ja missä onnistuin sovittajana sekä missä minulla olisi vielä kehitettävää. Sovittajana onnistuin hänen mielestään hienosti ja kappaleita oli mielenkiintoista työstää. Myös kuorolaiset pitivät niistä. Tuuran mukaan olin löytänyt esim. Mestaripiirroksen aivan uuden tyylin tulkita kappale afrikkalaiseen tapaan. Jatkossa hän kehottaa minua lähestymään sovituksia uuden tyylin kautta tai etsimään uusia näkökulmia esim. melodian käsittelyyn ja säestyksen rytmittämiseen. Tekemilleni sovituksille on ollut jo käyttöä, ja niitä tullaan esittämään jatkossakin. Tuuran mielestä ne ovat raikkaita ja nykyaikaisia. Hänen mukaansa yhteistyö oli sujuvaa ja sen toivotaan jatkuvan. Aikataulut ja konserttiin liittyneet käytännön asiat hoituvat myös vaivatta ja suunnitelmien mukaan. (Tuura 31.8.2017.)

5.2 Laulajien palaute

Keräsin kuorolaisilta palautetta produktiosta sähköisen Google Forms –lomakkeen avulla, johon oli aikaa vastata kaksi viikkoa. Konserttiin osallistui 43 laulajaa, ja sain lomakkeeseen 21 vastausta. Vastaukset jakautuivat hyvin tasaisesti eri stemmojen kesken. (Kuvio 1.)

10. Mitä stemmaa laulat?

21 vastausta

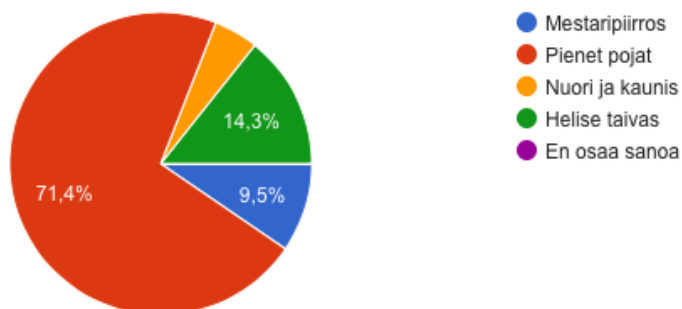

KUVIO 1. Vastaajien stemmajakauma.

Myös laulajat pitivät kappalevalintoja sopivina kuoron ohjelmistoon. Sovitusten vaikeustasoa vastaajat kuvasivat asteikolla 1-5 (1=erittäin helppoja ja 5=erittäin haastavia). Vastaajista 66,7% arvioi vaikeustasoksi 4, ja loput 33,3% arvioi sen olevan 3. Mielenpitoet helpoimmasta ja vaikeimmasta kappaleesta vaihtelivat jonkin verran.

3. Mikä kappaleista oli mielestäsi helpoin oppia?

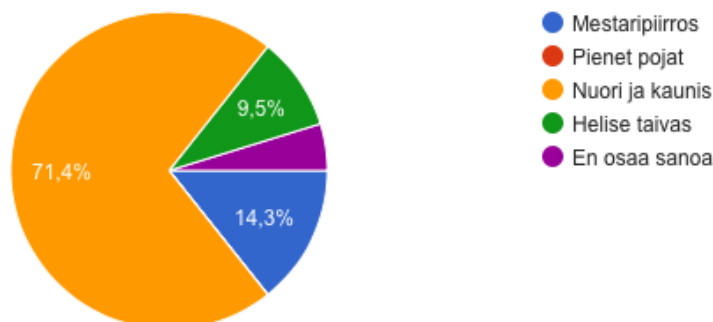
21 vastausta

KUVIO 2. Laulajien mielestä helpoin kappale oppia.

4. Mikä kappaleista oli mielestäsi vaikein oppia?

21 vastausta

KUVIO 3. Laulajien mielestä vaikein kappale oppia.

Vastaajat saivat kuvailla vapaasti, mitkä asiat olivat heidän mielestään haastavia, ja mitkä olivat helppoja. Kuudessatoista vastauksessa haastaviksi asioiksi kuvailtiin rytmiiikkaan liittyviä seikkoja, mutta myös mm. oikean tunnelman saavuttaminen sekä ulkoa oppiminen oli koettu haastavaksi. Helpoksi oli koettu tutut ja loogiset melodialinjat. Sovituksia pidettiin mielekkäinä ja motivoivina. Vastaajista 95,2% mielestä harjoitteluun oli varattu aikaa sopivasti, mutta 19% mielestä stemma-kohtaisia harjoituksia olisi saanut olla enemmän. Kaikkien 21 vastaajan mielestä kuoro kehittyi produktion aikana, ja konsertti onnistui kaiken kaikkiaan hyvin. Vastaajista 52,4% kuvasi konsertin onnistumista asteikolla 1-5 (1=erittäin huonosti ja 5=erittäin hyvin) numerolla 4, ja loput 47,6% numerolla 5.

Vaikka kokemus oli vastausten perusteella laulajille hieno ja antoisa, toki jotain kehitettävääkin löytyi. Osa laulajista koki, ettei kuoro ehtinyt oppia kaikkia kappaleita tarpeeksi hyvin konserttiin mennessä. Sovitusten toivottiin säilyvän osana kuoron ohjelmistoa, ja yhteistyön jatkuvan tulevaisuudessakin.

6 POHDINTA

Kaiken kaikkiaan produktio oli mielestäni erittäin onnistunut. Se oli käytännönläheinen ja opettavainen sekä itselleni että kuorolle. Jouduin miettimään kuoron johtamista ja harjoittamista uudella tavalla. Palautteen perusteella onnistuin sovitusteni kautta tarjoamaan myös kuoronjohtajalle uusia näkökulmia. Kuoro kehittyi mielestäni paljon produktion aikana, vaikka en asettanut sitä opinnäyte-työni varsinaiseksi tavoitteeksi.

Mielestäni saavutin tavoitteeni hyvin. Kappaleet sopivat kuoron ohjelmistoon niin sisällöllisesti, tyyllisestään kuin vaikeustasoltaankin, vaikka ne vaikuttivat ensin haastavilta. Kehityin sovittajana ja musiikkipedagogina. Sain pohtia lauluteknisiä asioita hieman eri näkökulmasta kuin aiemmin, koska kaikkia asioita ei voi lähestyä ihan samalla tavalla ryhmätilanteessa kuin yksilötunneilla. Tietoni musiikin teoriasta syvenyivät ja käsitykseni kuoromusiikista ja sen mahdollisuuksista laajentuivat. Sain kokemusta myös kuoron harjoittamisesta ja konsertin järjestämisestä.

Aloitin sovitusten laatimisen mielestäni hyvissä ajoin, mutta silti koin ajoittain stressiä niiden valmistumisesta. Myös harjoitusaikataulu tuntui loppua kohden liian tiukalta, koska viimeisinä valmistuneita sovituksia oli aikaa harjoitella vain pari kuukautta. Näin jälkikäteen ajatellen olisin voinut järjestää stemmakohvaisia harjoituksia jo aiemmin syksyllä, jolloin kuoron yhteisissä harjoituksissa olisi voitu keskittyä paremmin esimerkiksi tulkintaan. Olisin myös voinut muokata kappaleita vielä rohkeammin esim. re-harmonisoimalla niitä, mutta toisaalta näin sain aikaan hyvin toimivan kokonaisuuden.

Suuri kiitos koko produktion onnistumisesta kuuluu tietenkin Äidin Ääni -kuorolle ja Riikka Tuuralle. Ilman heitä näitä sovituksia ei olisi ehkä koskaan syntynyt. Kuoronjohtaja löysi sovituksistani paljon sellaisia seikkoja, joita en itse ollut huomannut tai tiedostanut, mutta jotka vaikuttivat paljon kappaleiden lopulliseen tulkintaan. Jos harjoittaminen olisi ollut yksin minun vastuullani, lopputuloksesta tuskin olisi tullut yhtä hyvä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

HAPUOJA, M., HANSKI, M. (toim.) 2015. Koko kroppa laulaa – opi uusi huippuartistien tekniikka. Slovenia: Ednas Print. Gummerus Kustannus Oy.

HÄMÄLÄINEN, T. 2017. Biisinikkarin peruskoulu – opas musiikintekijöille. [Viitattu 2017-05-17]. Saatavissa: http://www.elvisry.fi/sites/default/files/biisinikkari_2014.pdf

KARJALAINEN, K. 2014. Sovittaminen – johdatus ammattimaiseen sovittamiseen, soitintamiseen ja orkestraatioon. Kari Karjalainen Music.

LEHTOVAARA, T. 2014. Sovitusopas – harrastusryhmän vetäjille omien sovitusten laatimisen avuksi. Helsinki: Sulasol.

SADOLIN, C. 2009. Kokonaisvaltaisen äänenkäytön tekniikka. (Suom. Jaakko Mäntyjärvi.) København: Shout Publishing.

TABELL, M. 2005. Jazzmusiikin harmonia. Helsinki: Yliopistopaino.

TEOSTO 2017. Mikä on sovittamista? [Viitattu 2017-05-17]. Saatavissa: <http://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/mika-sovittamista>

TUURA, R. 2017-08-31. Kuoronjohtaja. [Sähköpostiviesti.] Kuopio.

ÄIDIN ÄÄNI RY 2017. Internetsivu. [Viitattu 2017-10-06]. Saatavissa: <http://aidinaani.wixsite.com/kuoro>

LIITE 1: KONSERTTITALLENNE

LIITE 2: SOVITUSNÄYTTEET

Mestariپیروس

a cappella

Mariska Knipi
Sov. Tuuli Alahuhtala

Intro A E/G# A E/G# *mf* A E/G# B(sus4) E

Soprano
Oo oo_ doo doo_

Soprano *mf*
Do doo_ do doo_ do doo_ doo doo_

Alto *mf*
Do doo_ do doo_ do doo_ do doo_

Alto *mf*
Do doo_ do doo_ do doo_ do doo_

A1

5 A E/G# B(sus4) E A(add9) E/G# B(sus4) E

S.
Si-nä päi - vä-nä, kun Luo-ja te-ki si-nut, hän ei muu - ta teh - nyt käään.

S.
Do doo_ do si-nut doo do doo_ doo doo_

A.
Do doo_ do si-nut doo do doo_ doo doo_

A.
Do doo_ do doo do doo_ doo doo_

9 A E/G# B(sus4) C#m7 A E B(sus4) E

S.
He räs_ ai - kai - sin, ot - ti ky-nän kä-teen, ru-pes sii - nä piir - tä-mään.

S.
Do doo_ do doo do doo piir - tä-mään.

A.
Do doo_ do doo do doo piir - tä- mään.

A.
Do doo_ do doo do doo piir - tä-mään. Uu_ *mp*

Pienet pojat

Johanna Iivanainen
Sov. Tuuli Alahuhtala

Sinikka Svärd

Intro **A1**
mp

Soprano

Soprano

Alto

Piano

Intro **A1**

5

S.

nees - sa ku - vas - sa kak - si pien - tä poi - kaa_

S.

A.

Pno.

9

S.

is - tu - mas - sa soh - val - la kyl - ki - kyl - jes - sä. Ik - ku -

S.

A.

mp
Ik - ku -

Pno.

Nuori ja kaunis

A cappella

Olavi Uusivirta
Sov. Tuuli Alahuhtala

Intro

♩ = 110 C Fmaj7 Am G6

Soprano *mf* Tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp

Soprano *mf* Aa aa

Alto *mf* Aa Aa

Alto *mf* Dum dum dum dum dum

5 C Fmaj7 Am G6

S. tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp

S. aa aa

A. aa aa

A. dum dum dum dum dum

A1

9 C Fmaj7 Am G6

S. tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp

S. *mp* aa *mf* du dum

A. *mp* aa dum dum *mf* du dum

A. Pu - re sun huu - let yh - teen, o - ta taas se il - me - kuin

13 C Fmaj7 Am G6

S. tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp tsp

S. *mp* aa *mp* O - lin

A. *mp* aa dum dum *mp* aa

A. jo - ta - kin oi - sin vel - kaa mak - san - ko pois - nyt? O - lin

Helise taivas

Aulikki Oksanen

Tuure Kilpeläinen
Sov. Tuuli Alahuhtala

A cappella **Intro** $\text{♩} = 100$

Am Am/G Fmaj7

Soprano Haa aa haa

Soprano Haa aa haa

Alto Haa aa haa

Alto Haa aa haa

5 Am Am/G Fmaj7

S. aa

S. aa

A. aa

A. aa

A

9 Am G Fmaj7 G(add9)

S. Hu hu hu hu hu hu hu hu huu_

S. Du du du dun du du huu_

A. Dun du dun du dun dun du duu dun dun dun

A. U-nes-sa al - la sil - mä luo - mi - e - si dun dun dun

LIITE 3: PALAUTEKYSELY

Opinnäytetyöproduktion palautelomake

*Pakollinen

1. Valitut kappaleet sopivat mielestäni Äidin Äänen ohjelmistoon *

Merkitse vain yksi soikio.

	1	2	3	4	5	
Erittäin huonosti	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyvin

2. Sovitukset olivat vaikeustasoltaan *

Merkitse vain yksi soikio.

	1	2	3	4	5	
Erittäin helppoja	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin haastavia

3. Mikä kappaleista oli mielestäsi helpoin oppia? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Mestaripiirros
- Pienet pojat
- Nuori ja kaunis
- Helise taivas
- En osaa sanoa

4. Mikä kappaleista oli mielestäsi vaikein oppia? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Mestaripiirros
- Pienet pojat
- Nuori ja kaunis
- Helise taivas
- En osaa sanoa

5. Mikä sovituksissa oli mielestäsi haastavaa? Mikä oli helppoa? *

---

6. Harjoitteluun oli varattu aikaa *

Merkitse vain yksi soikio.

- Liian vähän
 Sopivasti
 Liian paljon

7. Oliko stemmakohtaisia harjoituksia tarpeeksi? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
 Ei

8. Kehittyikö kuoro mielestäsi produktion aikana? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
 Ei

9. Konsertti onnistui mielestäni

Jos et ollut mukana konsertissa, voit ohittaa tämän kysymyksen.

Merkitse vain yksi soikio.

	1	2	3	4	5	
Erittäin huonosti	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyvin

10. Mitä stemmaa laulat? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Sopraano 1
 Sopraano 2
 Alto 1
 Alto 2

11. Alla olevaan kenttään voit halutessasi täsmentää vastauksiasi tai antaa palautetta produktiota koskien.
